

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

- 16 Ενώ έτσι είχαν τα πράγματα, ο Θηραμένης είπε στην εκκλησία του δήμου ότι, αν θέλουν να στείλουν αυτό τον ίδιο στον Λύσανδρο, θα επιστρέψει γνωρίζοντας αν οι Λακεδαιμόνιοι επιμένουν για την κατεδάφιση των τειχών, επειδή θέλουν να υποδουλώσουν την πόλη, ή για να έχουν εγγύηση. Όταν, λοιπόν, τον έστειλαν, έμενε κοντά στο Λύσανδρο τρεις μήνες και περισσότερο καιροφυλαχτώντας πότε οι Αθηναίοι επρόκειτο εξαιτίας της παντελούς έλλειψης των τροφίμων να συμφωνήσουν σε ό,τι κάποιος θα τους πρότεινε.
- 17 Όταν γύρισε τον τέταρτο μήνα, ανακοίνωσε στην εκκλησία του δήμου ότι τάχα ο Λύσανδρος τον κρατούσε αιχμάλωτο έως τότε και έπειτα τον διέταξε να μεταβεί στη Σπάρτη· γιατί (του έλεγε) ότι δεν ήταν αρμόδιος αυτός για όσα τον ρωτούσε αλλά οι έφοροι. Ύστερα από αυτά (ο Θηραμένης) εκλέχτηκε, μαζί με άλλους εννιά, ως πρεσβευτής με απόλυτη εξουσιοδότηση για τη Σπάρτη.
- 18 (Στο μεταξύ) ο Λύσανδρος έστειλε στους εφόρους μαζί με άλλους Λακεδαιμονίους τον Αριστοτέλη, που ήταν εξόριστος Αθηναίος, για να τους αναγγείλει ότι αποκρίθηκε στο Θηραμένη πως εκείνοι ήταν αρμόδιοι για ειρήνη και πόλεμο.
- 19 Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις, όταν βρίσκονταν στη Σελλασία, καθώς τους ρωτούσαν για ποιο λόγο/με ποιες προτάσεις είχαν έρθει, απάντησαν ότι (είχαν έρθει) με απόλυτη εξουσιοδότηση για την ειρήνη· ύστερα από αυτά οι έφοροι πρόσταξαν να τους φωνάξουν.

Γλωσσική εξομάλυνση

τοιούτων ὄντων (τῶν πραγμάτων): ενώ έτσι είχαν τα πράγματα

ἤξει εἰδῶς (οἶδα): θα επιστρέψει γνωρίζοντας

πότερον... ἢ...: αν... ή...

ἐξανδραποδίζομαι τὴν πόλιν: υποδουλώνω/κυριεύω την πόλη και μεταχειρίζομαι

ἢ πουλώ τους κατοίκους της ως δούλους

ἀντέχω περὶ τῶν τειχῶν: επιμένω για την κατεδάφιση των τειχών

ἐνεκα πίστεως: ως εγγύηση, για εγγύηση

21. **μετά ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἐκέλευον: ρ.· οἱ ἔφοροι: υποκ.· (τούς ἀγγέλους ἢ πομπούς) καλεῖν: ενν. άμ.
και έμμ. αντικ., τελ. απαρ.· τούς ἀγγέλους ἢ πομπούς: ενν. υποκ. στο απαρ.,
ετεροπρ.· αὐτούς: αντικ.· εἰς Σπάρτην: ΠΣ κίνησης σε τόπο

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ο Λ Ο Γ Ι Κ Α - Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Α

1. **τοιούτων δὲ ὄντων (τῶν πραγμάτων):** Η κατάσταση των Αθηναίων είναι απελπιστική, καθώς τους πολιορκεί ο Άγης από την ξηρά και ο Λύσανδρος από τη θάλασσα. Δεν έχουν πια ούτε πλοία ούτε συμμάχους, και επιπλέον υποφέρουν από το συνωστισμό και τη αιτοδεία. Ωστόσο, στην αρχή αποκρούουν κάθε σκέψη για συμβιβασμό και για την κατεδάφιση των μακρών τειχών της Αθήνας και του Πειραιά. Η λιμοκτονία όμως και η γενική αποθάρρυνση τους υποχρεώνουν στο τέλος να προτείνουν τη μερική κατεδάφιση των τειχών σε έκταση δέκα σταδίων.
2. **Θηραμένης:** Έζησε στα τέλη του 5ου αι. π.Χ. στην Αθήνα, μαθήτευσε κοντά στο σοφιστή Πρόδοκο, ίσως και στο φιλόσοφο Σωκράτη, και διακρίθηκε ως

στρατηγός και κυρίως ως πολιτικός. Φίλαρχος και φιλόξοδος, ασταθής και ευμετάβολος, χωρίς αρχές και σταθερότητα στις πολιτικές του επιλογές, μεταπηδούσε εύκολα από τη δημοκρατική στην ολιγαρχική παράταξη και αντιστρόφως, αλλά θεωρούσε την τυραννίδα ως την πιο ενδεδειγμένη μορφή του πολιτεύματος. Γι' αυτή την τακτική του οι αρχαίοι τον ονόμασαν «κόθορνο». Το 411 π.Χ. συνέπραξε στην ανατροπή της δημοκρατίας και στην εγκαθίδρυση της ολιγαρχίας των τετρακοσίων. Αργότερα (406 π.Χ.) ως τριήραρχος κατηγόρησε τους συστρατήγους του στη ναυμαχία των Αργινουσών, γιατί δεν περισυνέλεξαν τους ναυαγούς και τους νεκρούς, και συνετέλεσε στην καταδίκη τους. Ο ρόλος του μάλιστα κατά την πολιορκία της Αθήνας στο τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου υπήρξε για την πατρίδα του αρνητικός και καταλυτικός. Μετά τη σύναψη της ειρήνης και την κατεδάφιση των τειχών έγινε ένας από τους τριάκοντα τυράννους (Ιούλιος 404 – Φεβρ. 403)· ως μετριοπαθής όμως ήρθε σε σύγκρουση με τον αδίστακτο Κριτία, κατηγορήθηκε από αυτόν ως εχθρός της τυραννίδας και γι' αυτό φυλακίστηκε και υποχρεώθηκε να πιει το κώνειο. Ο θάνατός του συνετέλεσε κι αυτός στην αποκατάσταση της δημοκρατίας, αφού εξήγειρε τους μετριοπαθείς ολιγαρχικούς που συνεργάστηκαν με τους δημοκρατικούς πολίτες.

3. **διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ:** Την εποχή αυτή (Μάρτιος του 404 π.Χ.) ο Λύσανδρος πολιορκούσε τη Σάμο, τη μόνη πόλη που απέμεινε πιστή στην Αθήνα.
4. **οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν:** Οι Σπαρτιάτες ανέκαθεν ήταν αντίθετοι με την οχύρωση των πόλεων έξω από την Πελοπόννησο. Έτσι, όταν οι Αθηναίοι μετά τη λήξη των Περσικών πολέμων (478 π.Χ.) ανήγειραν τα μακρά τείχη, που τους παρείχαν ασφάλεια και συμβόλιζαν το μεγαλείο και την ανεξαρτησία τους, οι Λακεδαιμόνιοι αντέδρασαν έντονα, γιατί τα θεωρούσαν επικίνδυνα για τη δική τους ασφάλεια. Γι' αυτό και βασικός όρος για την παράδοση της Αθήνας ήταν η κατεδάφιση των τειχών.
5. **ἐπιτηρῶν ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον... ὁμολογήσειν:** Ως ολιγαρχικός ήθελε την παράδοση της Αθήνας, ώστε να επιτευχθεί η αλλαγή του καθεστώτος. Γι' αυτό καθυστέρησε τόσο πολύ, έως ότου οι συμπολίτες του εξαντλημένοι από την πείνα θα συμφωνούσαν με οποιονδήποτε όρο των Λακεδαιμονίων.
6. **τοὺς ἐφόρους εἶναι κυρίους:** Οι έφοροι υπήρξαν η ανώτατη πολιτική αρχή σε πολλές δωρικές πόλεις και, φυσικά, στη Σπάρτη. Ήταν πέντε, εκλέγονταν απ' όλους τους πολίτες και η εξουσία τους διαρκούσε ένα χρόνο. Στην αρχή ήταν θεσμός δημοκρατικός που επιβλήθηκε για την παρακολούθηση της πειθαρχίας των πολιτών (έφοροι = επόπτες)· με το πέρασμα όμως του χρόνου έγιναν

θεσμός συντηρητικός και μετά τον 7ο αι. κατέστησαν οι πραγματικοί κυβερνήτες της πόλης με εκτελεστική και νομοθετική εξουσία. Αυτοί συγκαλούσαν την Απέλλα και τη Γερουσία και εκτελούσαν τις αποφάσεις των σωμάτων αυτών. Διαπραγματεύονταν με τους ξένους πρέσβεις, εφάρμοζαν την ξενηλασία, δίκαζαν μαζί με τη Γερουσία σοβαρές υποθέσεις, φρόντιζαν για την αγωγή των εφήβων, συγκρατούσαν σε υποταγή τους είλωτες και τους περιοίκους και επέβλεπαν τους πάντες, ακόμα και τους βασιλείς. Με τον καιρό όμως έχασαν τη δύναμή τους και έγιναν υποχείριοι των 28 Γερόντων. Έτσι, η Γερουσία κυβερνούσε κατ' ουσίαν με όργανα τους Εφόρους. Ο θεσμός αυτός καταργήθηκε οριστικά το 2ο μ.Χ. αι.

7. **ήρέθη πρεσβευτής αυτοκράτωρ:** Ήταν ανώτατο αξίωμα στην Αθήνα σε δύσκολες πρεσβευτικές αποστολές. Ο πρεσβευτής που τις αναλάμβανε, είχε απόλυτη πληρεξουσιότητα και διαχειριζόταν «εν λευκώ» σοβαρές υποθέσεις.
8. **έπεμψεν Άριστοτέλην:** Ήταν εξόριστος Αθηναίος ολιγαρχικός που τον συμπεριέλαβε ο Λύσανδρος σ' αυτή την εμπιστευτική αποστολή προς τους εφόρους της πόλης του, γιατί ήξερε ότι θα εξυπηρετούσε πρόθυμα τα συμφέροντα της Σπάρτης. Αργότερα μάλιστα έγινε, όπως και ο Θηραμένης, ένας από τους τριάντα τυράννους.
9. **ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ:** Πρόκειται για μεθοριακή πόλη της Λακωνικής, βόρεια της Σπάρτης (ο σημερινός Βουρλιάς), με μεγάλη στρατηγική σημασία.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η κατάσταση μέσα στην Αθήνα είναι δραματική, αφού ο κλοιός της πολιορκίας σφίγγει όλο και περισσότερο. Οι κάτοικοί της, στοιθαγμένοι και καταπονημένοι από τις στερήσεις και την πείνα, την αγωνία και το φόβο, βρίσκονται σε διάσταση και σύγχυση. Μερικοί ούτε που σκέφτονται για συμβιβασμό, κάποιοι τον δέχονται αλλά με όρους και άλλοι χαίρονται και κάνουν το παν για την παράδοση της πόλης. Στους τελευταίους εντάσσεται και ο ολιγαρχικός Θηραμένης.

Έτσι, αυτός εξαπατά και πείθει τους συμπολίτες του να τον στείλουν ως πρεσβευτή στο Λύσανδρο, για να μάθει τάχα τις διαθέσεις του και να εξακριβώσει γιατί οι Λακεδαιμόνιοι ήταν ανένδοτοι στο ζήτημα της ειρήνης, αν δεν κατεδαφίζονταν τα μακρά τείχη. Σκόπιμα, λοιπόν, καθυστερεί τις διαπραγματεύσεις πάνω από τρεις μήνες, ώστε οι Αθηναίοι εξαντλημένοι τελείως από την πείνα να δεχθούν τους επαχθείς όρους της Σπάρτης. Και ενώ η επιστροφή του φάνταζε

λυτρωτική για τους πολιορκημένους, αυτός εξακολουθεί να τηρεί την ίδια παραπλανητική τακτική, και χωρίς ηθικούς ενδοιασμούς δικαιολογεί την αργοπορία του με ασύστολα ψεύδη (ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ... ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους). Επιπλέον τους πείθει να τον εκλέξουν πάλι ως πρεσβευτή και μάλιστα με απόλυτη πληρεξουσιότητα.

Παράλληλα ο Λύσανδρος ενημερώνει τους εφόρους με έμπιστους ανθρώπους του για τις ενέργειές του. Όταν, λοιπόν, οι δέκα πρέσβεις της Αθήνας φτάνουν στη Σελλασία και γνωστοποιούν ότι ήρθαν με πλήρη εξουσιοδότηση για την ειρήνη, οι πέντε εφόροι τους καλούν στο συνέδριο που απαρτίζεται από αντιπροσώπους των πόλεων της Πελοποννησιακής συμμαχίας.

Στο κείμενο διαπιστώνουμε ότι έχουμε μακροπερίοδο υποτεταγμένο λόγο (κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, ρηματικά, απαρεμφατικά και μετοχικά σύνολα). Αυτή η δομή του λόγου μαρτυρεί την ευλυγισία της ελληνικής γλώσσας και διαβαθμίζει το ουσιώδες από το επουσιώδες. Παράλληλα, η διαπλοκή και διακοπή των δευτερευουσών προτάσεων υπηρετεί, πέρα από αυτή τη λειτουργικότητα του λόγου, και αισθητική σκοπιμότητα: δείχνει δηλαδή τα τεχνάσματα που χρησιμοποιεί ο Θηραμένης, για να εξαπατήσει και να πείσει δόλια τους Αθηναίους. Και το γεγονός αυτό αποτυπώνεται με μορφή κατακλείδας στη φράση: ἤρέθη πρεσβευτὴς αὐτοκράτωρ.

Ταυτόχρονα, το πρώτο αυτό επίπεδο δράσης, που αφορά τις σχέσεις του Θηραμένη με τους Αθηναίους, διαπλέκεται μ' ένα δεύτερο, όπου περιγράφονται οι ενέργειες του Λύσανδρου και της πρεσβευτικής δεκαμελούς επιτροπής. Η συσσώρευση ποικίλων ρηματικών τύπων δείχνει τη δράση και την κινητικότητα, ενώ η αφθονία και διαπλοκή των δευτερευουσών προτάσεων μαρτυρεί τις σχέσεις Λύσανδρου και εφόρων αλλά και των Αθηναίων πρεσβευτών με τους Λακεδαιμονίους.

Νοηματική απόδοση

Στη δραματική κατάσταση που περνούν οι Αθηναίοι αναζητείται διέξοδος. Τότε ο Θηραμένης προτείνει να τον αποστείλουν ως πρεσβευτή στον πολιορκητή Λύσανδρο, για να εξακριβώσει τις προθέσεις των Λακεδαιμονίων. Όμως σκόπιμα καθυστερεί, για να εξαναγκαστούν οι Αθηναίοι να αποδεχθούν βαρύτερους όρους συνθηκολόγησης. Όταν επιστρέφει, επικαλείται ως ελαφρυντικό της αργοπορίας του το γεγονός ότι τον κρατούσε αιχμάλωτο ο Λύσανδρος και μόνο στο τέλος τού υπέδειξε να στείλουν οι συμπατριώτες του πρεσβεία στη Σπάρτη. Έτσι, εκλέγεται δεκαμελής πρεσβευτική αποστολή με το Θηραμένη ως πρεσβευτήν αὐτοκράτορα.

Ταυτόχρονα ο Λύσανδρος ενημερώνει τους εφόρους για τις ενέργειές του. Οι Αθηναίοι πρεσβευτές φτάνουν στη Σελλασία και δηλώνουν ότι έχουν την πληρεξουσιότητα για τη σύναψη της ειρήνης. Τότε λοιπόν οι έφοροι τους καλούν στο συμμαχικό συνέδριο.

Ιδεολογικά στοιχεία

1. Η πρεσβευτική αποστολή έχει τη δυνατότητα να εξακριβώσει τις προθέσεις του αντιπάλου.
2. Η πολιτική διαφωνία και η αρχομανία θέτουν το ατομικό συμφέρον πάνω από το συλλογικό.
3. Τα ασύστολα ψεύδη είναι η δικαιολογία των αισχρών πράξεων.
4. Για σοβαρά θέματα ειρήνης και πολέμου αποφασίζει μόνο η ανώτατη κυβερνητική αρχή.
5. Οι προδότες εξυπηρετούν τα συμφέροντα των αντιπάλων και όχι της πατρίδας τους.
6. Ο ηττημένος στον πόλεμο υποχρεώνεται να λογοδοτήσει για τις πράξεις του και να δεχθεί το συμβιβασμό.

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

- 19 Όταν (οι Αθηναίοι πρέσβεις) έφτασαν (στη Σπάρτη), (οι έφοροι) συγκάλεσαν συνέλευση (των συμμάχων τους), στην οποία οι Κορίνθιοι και κυρίως οι Θηβαίοι αλλά και πολλοί άλλοι Έλληνες αντιπρότειναν να μη συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους αλλά να τους αφανίσουν.
- 20 Οι Λακεδαιμόνιοι όμως είπαν ότι δε θα υποδουλώσουν μια πόλη ελληνική που είχε προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στους πολύ μεγάλους κινδύνους που απείλησαν την Ελλάδα· γι' αυτό δέχτηκαν να κάνουν ειρήνη με τον όρο (οι Αθηναίοι), αφού γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και τα τείχη του Πειραιά, να παραδώσουν τα πλοία τους εκτός από δώδεκα και να επαναφέρουν τους εξορίστους, να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους και στην ξηρά και στη θάλασσα, όπου τους οδηγούν αυτοί, έχοντας τον ίδιο (μ' αυτούς) εχθρό και φίλο.
- 21 Ο Θηραμένης και οι συμπρέσβεις του μετέφεραν αυτούς τους όρους στην Αθήνα. Όταν έμπαιναν στην πόλη, τους περικύκλωσε πολύς λαός, γιατί φοβούνταν μήπως γύρισαν άπρακτοι· γιατί δε χωρούσε πια άλλη αναβολή, επειδή πολλοί πέθαιναν από την πείνα.]
- 22 Την επόμενη μέρα οι πρέσβεις ανακοίνωσαν με ποιους όρους οι Λακεδαιμόνιοι δέχονταν να συνάψουν την ειρήνη· ο Θηραμένης μιλώντας εξ ονόματος των πρέσβεων έλεγε ότι πρέπει να υπακούσουν στους Λακεδαιμονίους και να γκρεμίσουν τα τείχη. Επειδή λίγοι του έφεραν αντίρρηση, αλλά πολύ περισσότεροι συμφώνησαν μαζί του, αποφάσισαν να δεχτούν την ειρήνη.
- 23 Έστερα από αυτά και ο Λύσανδρος κατέπλευσε στον Πειραιά και οι εξόριστοι επέστρεφαν στην πατρίδα τους και άρχισαν να γκρεμίζουν τα τείχη πολύ πρόθυμα, ενώ οι αυλητρίδες έπαιζαν τον αυλό τους και τραγουδούσαν, επειδή νόμιζαν ότι εκείνη η μέρα ήταν για την Ελλάδα η αρχή της ελευθερίας.

1. **Ἐπεὶ δ' ἦκον:** Η δεκαμελής πρεσβευτική αποστολή των Αθηναίων, αφού δέχτηκε τον έλεγχο στη Σελλασία για το λόγο της άφιξής της, έφτασε στη Σπάρτη ύστερα από πρόσκληση των εφόρων.
2. **ἐκκλησίαν ἐποίησαν:** Οι έφοροι συγκάλεσαν στη Σπάρτη συνέδριο, στο οποίο παρευρίσκονταν οι εκπρόσωποι της Πελοποννησιακής συμμαχίας, για να αποφασίσουν από κοινού για την τύχη της Αθήνας.
3. **ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα:** Ήταν οι μεγαλύτεροι εχθροί της Αθήνας κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου αλλά και νωρίτερα. Οι πρώτοι αντιδρούσαν εξαιτίας του οικονομικού ανταγωνισμού και της πολιτικής διαφοράς τους. Άλλωστε ήταν η ισχυρότερη ολιγαρχική δύναμη μετά τη Σπάρτη και σταθερός σύμμαχος αυτής. Οι Θηβαίοι, πάλι, ήταν άσπονδος εχθρός της Αθήνας, γιατί ένιωθαν ότι απειλούνταν από την επεκτατική πολιτική της. Γι' αυτό και στο συνέδριο ο Θηβαίος εκπρόσωπος Ερίανθος πρότεινε την ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας (να γίνει βοσκοτόπι) και την πώληση όλων των κατοίκων της ως δούλων. Η πρότασή του όμως απορρίφθηκε και η Αθήνα σώθηκε με τη μεσολάβηση των Φωκέων (Πλούταρχος, *Λύσανδρος* 15, Δημοσθένης, *Περὶ της Παραπρεσβείας* 65)
4. **ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι:** Πρόκειται για τους Περσι-

- κούς πολέμους (490-478), στη διάρκεια των οποίων η Αθήνα αναμφισβήτητα έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην απόκρουση των Περσών και τη διατήρηση της ελευθερίας των Ελλήνων.
5. **ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας:** Ἦταν οι όροι που οι Λακεδαιμόνιοι απαίτησαν για τη σύναψη ειρήνης: α. η κατεδάφιση των μακρῶν τειχῶν και του τείχους του Πειραιά, β. η παράδοση όλου του στόλου εκτός από δώδεκα πλοία (πράξη συμβολική), γ. η επιστροφή όλων των πολιτικών εξόριστων, δ. η αποδοχή των ίδιων με τους Λακεδαιμονίους εχθρῶν και φίλων και ε. η αναγνώριση της ηγεμονίας και της πρωτοπορίας της Σπάρτης αλλά και η συμπόρευση μαζί της σε κάθε εκστρατεία.
 6. **ἀντειπόντων δέ τινων... ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην:** Η αποδοχή των όρων της ειρήνης και η παράδοση της Αθήνας έγινε τέλη Μαρτίου και αρχές Απριλίου του 404 π.Χ.
 7. **Λύσανδρος κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ:** Ο Λύσανδρος αρχικά πολιορκούσε την Αθήνα από τη θάλασσα, όπως ο Άγης από την ξηρά. Επειδὴ όμως οι Αθηναῖοι αντιστέκονταν, έπλευσε με μέρος του στόλου του εναντίον πόλεων της Μ. Ασίας των οποίων ρύθμισε την πολιτική κατάσταση, βίαια ή ειρηνικά, σύμφωνα με τα συμφέροντα της Σπάρτης. Η είδηση της παράδοσης της Αθήνας τον βρήκε να πολιορκεί τη Σάμο. Έλυσε λοιπόν την πολιορκία της και κατέπλευσε στον Πειραιά.
 8. **τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων:** Οι Λακεδαιμόνιοι κατά την κατεδάφιση των τειχῶν, για να πανηγυρίσουν τη νίκη τους αυτοί και οι ολιγαρχικοί Αθηναῖοι, κάλεσαν αυλητρίδες, όπως γινόταν στα γλέντια και στα συμπόσια. Έτσι, έδωσαν εορταστικό περιεχόμενο και χαρακτήρα στην πράξη τους αλλά και συμβολικό.
 9. **νομίζοντες... ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας:** Οι Έλληνες πίστευαν ότι την ημέρα αυτή απελευθερώνονταν από την τυραννία των Αθηναίων. Γι' αυτό και συμμετέχουν σ' αυτό το «πανηγύρι της χαράς». Όμως σύντομα το μέλλον έδειξε ότι η προσδοκία τους αυτή ήταν λανθασμένη, γιατί οι Λακεδαιμόνιοι αποδείχτηκαν βαρύτεροι δυνάστες από τους Αθηναίους.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Το συμμαχικό συνέδριο της Σπάρτης, έπειτα από πρόσκληση των εφόρων, δέχεται την πρεσβευτική αποστολή της Αθήνας, για να συζητήσει τους όρους της ειρή-

νης. Το κλίμα από την αρχή κιόλας είναι βαρύ και αρνητικό για τους Αθηναίους, καθώς πολλοί σύμμαχοι της Σπάρτης, κυρίως οι Κορίνθιοι και οι Θηβαίοι, δε δέχονται τις προτάσεις συνθηκολόγησης και προτείνουν επίμονα την ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας. Και αυτή ακριβώς είναι η βίαιη αντίδρασή τους, η διάρκεια και η σφοδρότητά της οποίας δηλώνεται με τους παρατατικούς (άντέλεγον, μὴ σπένδεσθαι, ἀλλὰ ἐξαιρεῖν).

Στην κρίσιμη όμως αυτή ώρα οι Λακεδαιμόνιοι δείχνουν τη μεγαλοψυχία και γενναιοφροσύνη τους και εμφανίζονται απροσδόκητα ως προστάτες των ηττημένων, γιατί αναλογίστηκαν την προσφορά της πόλης τους στη διάρκεια των Περσικών πολέμων. Η στάση αυτή, που τιμά τη Σπάρτη, υπερισχύει από την καθολική σχεδόν απαίτηση για πλήρη καταστροφή της Αθήνας και για υποδούλωση των κατοίκων της.

Ωστόσο οι Λακεδαιμόνιοι, προκειμένου να αποδεχτούν την ειρήνη, προτείνουν όρους βαρείς και ταπεινωτικούς για την ιστορία και τον πολιτισμό της πόλης: να γκρεμίσουν οι Αθηναίοι τα τείχη τους, που συμβόλιζαν το μεγαλείο και τη δύναμή τους· να παραδώσουν όλο σχεδόν το στόλο τους, που ήταν πηγή ισχύος για τους ίδιους και μόνιμη απειλή για τους αντιπάλους· να επαναφέρουν τους εξόριστους αντιφρονούντες ολιγαρχικούς· να αναγνωρίσουν τους ίδιους με τους Λακεδαιμονίους εχθρούς και φίλους και να ακολουθούν στις εκστρατείες τους παραδεχόμενοι έτσι την ηγεμονία και την πρωτοπορία της Σπάρτης. Με τους όρους αυτούς καθιστούν παντελώς ακίνδυνο τον άλλοτε ισχυρό τους ανταγωνιστή, δικαιώνουν τους ολιγαρχικούς ομοϊδεάτες τους για τη στάση τους, δημιουργούν μέσα στην Αθήνα εστίες τριβών και εντάσεων, γεγονός που τους συμφέρει, και καταρρακώνουν το κύρος του αντιπάλου τους.

Αξιοσημείωτος είναι ο μακροπερίοδος λόγος στην ενότητα αυτή, στον οποίο όμως διακρίνεται το ουσιώδες και βασικό υστερόχρονο στοιχείο (ἐφ' ᾧ ἔπεσθαι νομίζοντας...) από το προτερόχρονο τριπλό μετοχικό και σε αόριστο χρόνο σύνολο (καθελόντας καὶ παραδόντας καὶ καθέντας).

Τα στοιχεία αυτά συνθέτουν το πρώτο σκηνικό της διπλωματικής και διαπραγματευτικής δραστηριότητας. Ακολουθεί το δεύτερο σκηνικό, το δεύτερο επίπεδο δράσης με πρωταγωνιστή το Θηραμένη και κέντρο την Αθήνα. Οι Αθηναίοι γεμάτοι απελπισία και αγωνία περιμένουν τους πρέσβεις, για ν' ακούσουν τους όρους της ειρήνης· γιατί η πείνα τούς αποδεκατίζει και δεν υπάρχουν πια άλλα περιθώρια για αναβολή. Προέχει η επιβίωση. Και αυτή την ανησυχία τους τη δηλώνει η συσσώρευση εφτά ρηματικών τύπων, ο κοφτός λόγος και η μεταφορά με το ρήμα περιεχέιτο. Συγκαλούν την εκκλησία του δήμου και εκεί συζητούν τους όρους της

ειρήνης που υπαγορεύουν οι Λακεδαιμόνιοι. Μολονότι η Αθήνα «πνέει τα λοίσθια», οι δημοκρατικοί της θεσμοί εξακολουθούν να λειτουργούν. Έτσι, η εκκλησία του δήμου είναι πάλι το κυρίαρχο νομοθετικό και εκτελεστικό όργανο και αυτή αποφασίζει για την παράδοση της πόλης. Η διάρκεια και η ένταση των συζητήσεων δηλώνεται με παρατατικούς (ἀπήγγελλον, ποιοῖντο, προηγόρει, λέγων), ενώ η τελική απόφαση υπογραμμίζεται με τον αόριστο: ἔδοξε.

Η παράγραφος 23 περιέχει την κατακλείδα του διπλού σκηνικού. Η αυλαία του δράματος πέφτει και επέρχεται η λύση. Οι Αθηναίοι δέχονται με συντριβή ψυχής την ειρήνη. Τα πολυσύνδετα (τὲ- καί-καί), οι σύντομες και κοφτές προτάσεις, η συσσώρευση των παρατατικών δηλώνουν την ταχύτητα των εξελίξεων, την ενότητα των ενεργειών και την άμεση πια συμμόρφωση των πολιτών στα κελεύσματα του νικητή. Η ώρα της κατεδάφισης των τειχών και της παράδοσης της πόλης παίρνει χαρακτήρα πανηγυρικό και ενθουσιαστικό, καθώς οι Έλληνες αφελώς νομίζουν ότι την ώρα της πτώσης της Αθήνας ανατέλλει γι' αυτούς ο ήλιος της ελευθερίας.

Νοηματική απόδοση

Στο συνέδριο της Σπάρτης οι σύμμαχοί της αντιδρούν έντονα στη σύναψη ειρήνης με τους Αθηναίους και απαιτούν την πλήρη καταστροφή και υποδούλωσή της. Όμως οι Λακεδαιμόνιοι μεγαλόψυχα αρνούνται την πρόταση αυτή στο όνομα της προσφοράς της πόλης των Αθηνών και προτείνουν ειρήνη με βαρείς όρους. Οι πρέσβεις μεταφέρουν τις προτάσεις στην Αθήνα και η εκκλησία του δήμου ύστερα από συζήτηση και αντιρρήσεις δέχεται τελικά την ειρήνη. Ακολουθεί ο κατάπλους του Λύσανδρου στον Πειραιά, η επιστροφή των εξορίστων και η πανηγυρική κατεδάφιση των τειχών, που συνοδεύεται από την προσδοκία των Ελλήνων για ελευθερία.

Ιδεολογικά στοιχεία

1. Οι πολιτικές διαφορές και τα οικονομικά συμφέροντα οξύνουν τα πάθη και παρασύρουν σε ακρότητες σε βάρος ακόμα και πόλεων με ιστορική παρουσία και πολιτισμό.
2. Η προσφορά μιας πόλης στο κοινό καλό μένει στη μνήμη και σε περιπτώσεις ατυχίας της θαρύνει θετικά στη λήψη των αποφάσεων που την αφορούν.
3. Τα τείχη μιας πόλης, το ναυτικό της και η σταθερότητα των δημοκρατικών θεσμών της συντελούν στην αυτοδυναμία και την αυτονομία της: συνεπώς όποιος κλονίζει τις βάσεις αυτές ξεθεμελιώνει την ύπαρξή της.